

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Kiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yesha'yah

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5567 [1806/1807]

n

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9839

ישעיה ח

ח (א) ויאמר יהוה אלי קח לך גליון גדול וכתב עליו בחרט
 אגוש למהר שלל חש בן: (ב) ואעידה לי עדים נאמנים
 יאת אוריה הכהן ואת זכריהו בן יברכיהו: (ג) ואקרב אל
 הנביאה

ר ש י

Fofoyer. כל"א גראז שייד, כתב הרד"ק שהוא שם כלי שחופרין בו. לא חזא
 שמה יראת שמיר כי זהם יתעסקו לזרוע תצוה למחבל שאי אפשר כלל התצוה
 חבל הגפנים יהיו לבז כי אותו הדור של חזקיהו ישבו חלי לעסוק בחוריה ולא לשמו'
 יין וכן היתה כדאיתא בחלק בדיקו מדין ועד באר שבע ולא מנחו איש שלא היה בקי
 בחילכות איסור והיתר וטומאה וטהרה ועל אותו הדור הוא חומר והיה כל מקום
 וגומר הוא שנאמר (משלי כ"ה) אשר העתיקו חנשי יחזקיהו מלך יהודה: והיה
 למשלח שור. שם ירעו בהמותיהם מרעה שוין:

ח (א) גליון. מגלה: בחרט חנוש. במכתב אשר כל חנוש קורא בו אפילו
 חנוש כל שהוא ואפילו חינו חכם וכן תירגם חונקלוס כתב מפרש:
 למהר שלל. לבא סנחרב ולשלול את כל הון עשרת השבטים ולהחיש לבז נבוכדנצר
 אחריו ואת לדקיהו ודורו: (ב) ואעידה לי. גם באותן הימים בימי יהויקים
 על אותו פורענות שני עדים נאמנים האחד לבשרם רעה העתידה לבא עליהם
 חוריה הכהן שהרגו יהויקים שנאמר (ירמיה כ"ו) וגם איש היה מתנבא בשם ה'
 חוריה בן שומעי מקרית יערים ויהנבא על העיר הזאת ועל המקום הזה את כל
 דברי ירמיה. ואת זכריהו בן יברכיהו בשנת שתיים לדכורש עוד ישבו זקנים וזקנות
 ברחובות ירושלים (זכריה ח'). חוריה סימן לזכריה אם תראו שתתקיים נבואת
 חוריה תהיו מלפנים שתתקיים נבואת זכריה כשם שהעדותי בשל סנחריב עמוס
 וישעיהו עמוס לפורענותן של עשרת השבטים וישראל גלה יגלה (עמוס ז') וישעיה
 לקמן

מכלל יופי

ז (ב) נחה ארס, אמר נחה לשון נקבה על המחנה שנמצא לשון זכר ולשון נקבה, או על
 עדת ארס, כמו ותהי ארס ותהי ישראל: על אפרים, פירוש עם אפרים כמו ויבאו
 האנשים על הנשים: וינע, מן הקל ונפתחה הנו"ן מפני העי"ן: (ג) העלה, היא חמת
 המים, הכמשכת מן הנדכה: הברכה, יש מפרשים המעיין והאמת כי פירוש ברכה מים
 מכובדים ולא מעיין וכן בדברי רבותינו ז"ל הפסקות והברכות, ופירוש הפסקות הם חביבין
 שאינן כבוין מאבנים, והברכות הם חריבין שהן בניין באבנים ובסיד ומכנסים שם מים או
 מושבים להם מים מן המעיין, ואמר העליונה כי שתי ברכות היו שם והו היתה העליונה: שדה
 לבנים, שם תואר למכנס הבגדים ופירושו שהיו שוטחים שם הכובסים בגדיהם לשמש, וכן
 תרגם יונתן חקל משער קנריא: (ד) השמר מלרע, לפיכך פירשוהו ענין אחר ענין שמרים,
 וכל שהוא מענין שמירה הוא מלעיל, ופירושו שב על שמריך במרגוע ובחשקט, ויונתן תרגם ענין
 שמירה זמן פירשו הגאון רב סעדיה ענין שמירה כלומר השמר מעשות מלחמה והשקט לך אל
 תירא: האודים, עין שמעלדים בו האש ובלע"ז עיו"ן, ובדברי רבותינו ז"ל ליטול אור מבין
 העינים: (ו) בן עבאל, איש מבני אפרים שהיו קושבים להמליכו בירושלים: (יא) העסק
 שאלה

תרגום אשכנזי

ל

ח (א) דעד עוויגע שפראך צו מיר : נים דיר איינע גראַסע ראָללע , אונד שרייב
בע , אין געמיינער שרייבט , דאָרויף : למהר שלל חש בזו . (ג)
איך ווילל מיר אויך צייגען דאָצו נעהמען , דען פריסטער אוריה אונד זכריהו , דען
זאָהן יברכיהו'ס . (ג) הירוויף וואָהנטע איך דער פראָפּהעטין בייא , זיא וואָרד
שוואַנגער

ב א ו ר

את בעירה (שמות כ"ג) , והטעם ששם יוליכו את הנקר . ולמרמם שה . שם ירעו הנאן .
ח (א) ויאמר ה' וגו' . בפרשה הזאת הוסיף הכניח להבטיח למלך יהודה את מפלת מלך
ארם ומלך ישראל בקריאת שם בנו מהר שלל חש בזו , לאות ולמופת , שימחר מלך
אשור לשלול ולבזו את ככסי דמשק ואמרון . וכפי הכרחה היו בימים ההם צירושלים אנשים רשעים
ובוגדים , אשר הסיתו את יושבי הארץ למרוד באחז מלכס ולעזר את שני המלכים הנרס על
העיר , ועליהם כעס הכניח פה , ואמר להם , שלפי ארצו להשליך מעליהם עבותות האהבה ,
מלכות בית דוד המושלת במקל נועם , ולהעמיס על צוארם עול ברזל , ממשלת עם כשרי : לכך
ישלח ה' את מלך אשור האכזרי עליהם , והוא יביק להם בכל ארץ יהודה . אך בכל זאת לא
ישליך ה' עוד את יהודה מעל פניו , רק יותיר להם שריד כמעט , ברמיו הגדולים . וסוף
הכבושה היא אזרה ליושבי ירושלים , שלא ישאלו את פי קוסמים ומשביעי מתיס , המתעים את
העם בהבליהם , כי בעת צרה , אשר היו בה אנשי יהודה בעת ההיא , היה נקל לפתותם
ולנחמם בדברי תרמית ואליל . ואחר זה צייר הכניח את מעמד ארץ ישראל , ואת הכרות אשר
הצר לה מלך אשור פעם אחר פעם , בקיצר מילין ובמליצות כשגבות . גליון . מגלה . ורש
המלה גלה , דומה בהוראתו פה לרש גלל , וכבר טודע לחיקרי לשון עבר , כי שרשי נחי
למ"ד ה"א וכפולים מתדמים בהוראתם . בהורט אנוש . בכתב אשר ירוץ כל אנוש הקורא בו ,
אפילו אנוש כל שהוא ואפילו אינו חכם , וכן תרגם יונתן כתב מפרש . (רש"י) . וכן תרגמתי .
(ב) ואעידה לי . יש אומרים כי האל"ף תחת ה"א , ואחרים אמרו כי בא עתיד תחת עבר .
ויתכן היות ואעידה כמשמעו , שאעיד לי , והכניח עשה מה שזוה השם , ואם לא נזכר . (ראב"ע) .
אוריה הכהן . היה כהן גדול בימים ההם , גם זכריה היה אדם גדול . ודרך הדרש ידועה
על

מכלל יופי

שאלה , בוק"ף והפ"א בשו"א והעין בקמ"ץ , והוא מקור במשקל הצוי ה' שמעה ה' סלקה ,
כ"ד כלימר הרבה לשאול וכמו שהעמק הוא רב מהאדם מהגיע אליו כן כל : ד"ד דבר : ד"ד
הרבו יקרא בלשון עמק : (יג) שמעו כא בית דוד , לננותו לא קראו בשמו , כמו שמע כא
בן אחיטוב , וכן ויאמר משה אל קרח שמעו כא בני לוי : (יט) הבהות , שרשו בית נשקל
קמה , ונבלע הכח בדג"ש ענין שממה : הנעצוצים , נכפלה בו למ"ד הפועל והוא אחד
מן האולנות הפחותים , וכתב רבי יהודה אפשר שהוא שקורין לו בערבי כענין , והמפרש
פירשו בו סדריי בערבי , ורצו סעדיה פירש קונים לבנים חדים : [יש אומרים שנקראו
הקונים חדים כעצבים מענין כעיסה לפי שהם מתנועעים בנשר האדם ל"ש] : (כ) את
הראש פירוש את שער הראש , וכן גלח את ראשו : ושער , הוא אחד בסמוך ובמוכרת , והוא
בשקל כער שער ואינו ממשקל שער כהוב שאם כן ה' משתנה לשוא בסמיכות , כמו ויקל
שער ראשו למח : (כג) אף גסן , פעמים השם הנופל על האחד יכול על הרבים והוא
שם כלל , והוא בעצמו שם פרט , והנה גסן לפני : (כד) יבא , וכן תהי' , עתידים
במקום הווה : (כה) במעדר , [בשורש עדר פירש וכל ההרים אשר במעדר רוצה לומר
ההרים אשר יספרו ויעבדו לא תבא שמה יראת שמיר ושית , כי הכרס הכעבד לא יעלה קונים
ואמר ההרים רוצה לומר שלא יפחדו שם מהאויב ויוכלו לעבוד הכרמים שבהרים ואחר שיהיו
כעבדים לא יעלו קונים אך יהיו למשלה שור ולמרמם שה שירעו שם שלא יוכלו לנאת ולרעות
בשדות מפני האויב או הטעם שלא יתושו שירעו בהם הנהמות מרוב התבואה ל"ש] :

תרגום אשכנזי

שוואנגער, געבאהר איינען זאָהן. דאָ שפראַך דער עוויגע צו מיר: נעננע איהן
מהר שלל הש בוז. (ד) דען עה' דער קנאָבע, „פֿאַטער! מוטטער!“ צו
 רופֿען ווייס, טרענט מאָן דיא גיטער דמשק'ס אונד דיא בייטע שמרון'ס פֿאַר דעם
 קעניג פֿאַן אשור הער. (ה) דער עוויגע שפראַך פֿערנער צו מיר, וויא פֿאַלגט:
 (ו) ווייל דים פֿאַלקראַז זאָנפֿט פֿליזענדע וואַססער דעם שלח'ס פֿעראַכטעט,
 רצינ'ס אונד דעם זאָהנס רמליהו זיך פֿרייעט: (ז) דרום לעסט דער עוויגע דיא
 מעכטיגען, גראַססען גוועססער, דען קעניג פֿאַן אשור אונד ויינע גאַנצע העררליכע
 קייט, איבער ויא הער שטרעמען; דער שטראַם טריט אויס זיינער מינדונג, איבער
 שטייגט ויינע אופֿער אַללע. (ח) ער דורכ־שטרייכט יהודה, שטרעמעט פֿאַרט,
 רייכט ביס אַן דען האַלו; ויינע אויסגעברייטעטען אַרמע פֿיללען דיינעם לאַנדעם
 ווייטע. אַבער מיט אונס איזט דער עוויגע! — (ט) ראַטטעט אייך צוואַממען,
 פֿעלקער! איהר ווערדעט געענגסטעט; פֿערנעהמט, דיא איהר אין פֿערנען לאַנדען
 וואָהנט

ב א ו ר

על נבואת זכריה הנביא ואוריה הנביא. (הנ"ל) * (ג) ואקרב אל הנביאה. טעמו רמז
 לשכינה, כמו (שמות י"ט ט"ו) אל תנשו אל אשה. (הנ"ל) * ותלד בן. הוא הן עמו
 שקראת הנביאה עמיאל, וישעיהו אביו קרא שמו מהר שלל בוז על שם פורענות העתידה לבא
 על רצין וכן רמליהו, אשר היו באין ליטול מלכה מבית דוד. (מדברי רש"י) * (ד) ישא
 אח חיל דמשק. ראה למעלה (ז' י"ו). ואת שלל שמרון. עליו עלה שלמנכר מלך אשר
 ויהיו לו השע עבד וישב לו מכתה (מלכים ב' י"ז). (ו) יען וכו'. חלף דקן עמא הדין במלכותא
 דבית דוד, דמדבר להון בנים, כמי שזוהא דנגדון בנים. (הכשדו) * השלח. הוא גיחון
 הנזכר במלכים א' (א' ל"ג) וכן תרגמו שם הארמי, והוא מעין סמוך לירושלים. (ז) אפיקוי.
 בחרתי בתרגומי בדעת רש"י, זכרונו לברכה, שבאר את המלה הזאת מלשון מוצא מים, ודומה
 לשם נפק בארמי. (ח) וחלף ביהודה וגו'. ראה למעלה מזה (ז' י"ז) * מטוח. לשון
 נטיה והתפשטות, וכן תרגמתי. כנפיו. לפי דעתי כוונת המלה הזאת פה על חלקי נהר גדול
 המתפשטים אכה ואכה ככנפי עוף הפרושים, והם נקראים בל"א (ארמע) * ארצך. לדעתי
 שב הכנוי על אחז מלך יהודה, שהנביא מדבר עמו מתחלת פרשה ז' עמנואל. המפרשים
 נלחצו מאוד בזכות המלה הזאת פה, ועל דעתי שעור הכתוב הוא, שאמר הנביא שמלך אשר
 ימלא במחנהו רוחב ארץ יהודה, אך יושבי ירושלים המתחזקים עם מלכות בית דוד יהיה האל
 עמם ויעזרם וימלטם מכף אויביהם. ועל דרך זה תרגמתי אשכנזית. (ט) רעו עמיהם.
 אתחברו עמיהם. (הכשדי) * וכן תרגמתי. וחחו. בחרתי לתרגם המלה הזאת מלשון חתת
 אלהים (ראשית ל"ה), כי הוא נאות להמשך הכתוב. מרחקי ארץ. די כסיפי ארעא.
 (קכשדי)

ר ש י

לקמן ל"ב) להצטחתו של חזקיהו כשימולך: (ג) ותלד בן. הוא הן עמו
 שקראת הנביאה עמואל על שם שהיה הקב"ה בעזר של חזקיהו כשימולך ואי
 אפשר לומר שכן שני הוא שהרי שנינו בשנת רביעי לאחז נאמרה נבואה זו ובשנת
 רביעי לאחז נהרג פקח ואי אפשר לשני בניו להוולד בשנה אחת בזה אחר זה
 וישעיהו אביו קרא שמו מהר שלל על שם פורענות העתידה לבא על רצין וכן
 רמליהו שהיו באין ליטול מלכה מבית דוד ותשבת מלכותו של חזקיהו: (ד) ישא
 את

ישעיה ח

לא

הַנְּבִיאָה וְתַהַר וְתֵלֵד בֶּן וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קְרָא שְׁמוֹ מַהֵר שְׁלַל
 חַיִּשׁ בּוֹ : (ד) כִּי בְּטָרִם יֵדַע הַנְּעַר קְרָא אָבִי וְאִמִּי יִשָּׂא אֶת חֵיל
 דְּמִשְׁקִי וְאֵת שְׁלַל שְׁמֵרוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ אֲשׁוּר : (ה) וַיִּסַּף יְהוָה דְּבַר
 אֵלַי עוֹד לֵאמֹר : (ו) יַעַן כִּי מָאֵס הָעָם הַזֶּה אֶת מִי הַשְׁלַח
 הַחֲלָכִים לְאַטּ וּמִשׁוּשׁ אֶת רִצְיֹן וּבֶן רַמְלִיָּהוּ : (ז) וְלִכֵּן הִנֵּה אֲדַנִּי
 מֵעַלְהָ עֲלֵיהֶם אֶת מִי הַנְּהַר הָעֲצוּמִים וְהַרְבִּים אֶת מֶלֶךְ אֲשׁוּר
 וְאֵת כָּל כְּבוֹדוֹ וְעָלָה עַל כָּל אֲפִיקָיו וְהִלָּךְ עַל כָּל גְּדוֹתָיו : (ח) וְחִלַּף
 בְּיַהוּדָה שְׁטָף וְעָבַר עַד צוּאֵר יַגִּיעַ וְהָיָה מִפְּוֹת כְּנַפְיוֹ מֵלֵא רַחֲב
 אֲרֻצָּה עַמְּנוּ אֵל : (ט) רַעוּ עַמִּים וְחַתּוּ וְהֶאֱזִינוּ כֹּל מִרְחָקֵי אֲרֶץ
 הַתְּאֲזָרוּ וְחַתּוּ הַתְּאֲזָרוּ וְחַתּוּ

ר ש י

את חיל דמשק. ויעל דמשק ויתפסה (ונלכיס ז' ט"ז) ואת שלל שומרון. לאחר
 שנהרג פקח ומוֹלך הושע עלה עליו שלמנכר מלך אשור ויהי לו הושע עבד ונתן
 לו מנחה ושוחד (שס י"ז) הוא שלל שומרון כל אלה (היה) בשנת רביעי לאחז:
 (י) את מי השלוח הסולכים לאט. במלכותא דצית דוד דמדבר להון בניית כמו
 שילוחא דנגדין בניית. שילוח מעיין הוא ושמו גיחון ושילוח. שרצו להסב את
 מלכות צית דוד צימי אחז לפקה בן רמליהו (ועוד) ניבא (כאן) על שצנא
 וסיעתו שרצו למרוד בחזקיהו שמואסו צו על שראוהו שלא היה צוחר בשולחן
 מלכים אלא אוכל ליטרא ירק ועוסק בתורה עליו נאמר לדיק אוכל לשובע נפשו.
 (מלאכי י"ג) וראו את פקח בן רמליהו אוכל ארבעים סאה גוזלות בקינות
 סעודה וסיו מליצין על חזקיהו ואומרין זה הגון להיות מלך חין (זה) מלך אלא
 רנין וכן רמליהו היו ראויין למלך בחייהו וזהו ומושש את רצין וגו' אמר להם
 הקב"ה אוכלין אתם מתאוים אני מציא עליכ' אוכלין הרבה הגהה' מעלה עליכם
 וגו' את מי הנהר העצומים תחת מי השילוח החלשים והגוחים: (ז) ועלה
 הנהר על כל אפיקיו. יתגברו לעלות על כל אפיקי מוצא מימיו. והלך הנהר
 ממולא על כל גדותיו על גידודיו הן שפתותיו הזקופות במקום שהנהר מושך בין
 גידודיו זקופין והוא כבתוך מרזב: (ח) חלף ציהודה. בארץ יהודה ושטף
 בחזקה: עד לואר. עד עיקר חזק לוארס ות"י עד ירושלים יומי: מוטות
 כנפיו. פרק קטן שבסוף הכנף קרוי מוט וראיתי בתנחומא כמה הם מוטות כנפי
 הטרנגיל אחד מן ששים באוכלוסי סנחריב מלך רוחב ארץ יהודה עמואל הוא שצט
 יהודה שהצטיחו הקב"ה להיות עמוס צימי חזקיהו כדברי הנביאה שקראה שם
 צנה עמונו אל: (ט) רעו עמים. לשון רעהו רעך כת"י איתחברו יחד אוכלוסי
 סנחריב: וחתו. וחסברו: התאזרו וחתו. התאזרו בכל מיני גבורה וסופכס
 להיות

ישעיה ה

וַחֲתוּ: (י) עֲצוּ עֲצָה וְחַפְּרוּ דְבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עֲמָנוּ אֵל:
(י"א) כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי בְּחֻזְקַת הַיָּד וְיִסְרָנִי מִלִּכְתּוֹב בְּדֶרֶךְ הָעַם הַזֶּה
לֵאמֹר: (י"ב) לֹא תֵאמְרוּן קִשְׁר לְכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵנָּה קִשְׁר וְאֵת
מִוְרָאֵן לֹא תִירָאוּ וְלֹא תַעֲרִיצוּ: (י"ג) אֵת יְהוָה צְבָאוֹת אֱתוֹ תִקְדְּשׁוּ
וְהוּא מִוְרָאֵכֶם וְהוּא מַעֲרִיצְכֶם: (י"ד) וְהִירָה לְמִקְדָּשׁ וּלְאַבְנֵי נֶגֶף
וּלְצוּר מְכֻשׁוֹל לְשָׁנֵי בְּתֵי יִשְׂרָאֵל לִפְחָה וּלְמוֹקֵשׁ לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם:
(ט"ו) וּכְשָׁלוּ בָם רַבִּים וּנְפָלוּ וּנְשַׁבְּרוּ וּנְקִישׁוּ וּנְלַכְּדוּ: (ט"ז) צוּר
הַעֲוִדָה הַחֹמֹם הַזֶּה בְּלִמְדֵי: (י"ח) וְחִבִּיתִי לִיהוָה רַחֲמֵסְתִיר פָּנָיו

מבית

ר ש י

להיות מתים: (י) עונו • לשון עוון: (יא) בחזקה ה' • זה חזקת הנבואה
עלי כשהוסיף לדבר ח' • כדבר זה כמו שכתוב למעלה ויוסף ה' דבר ח' (לעיל ז')
ובלשון זה אמר (יחזקאל י"ז) ויד ה' עלי חזקה לשון נבואה • ויסרני מלכת
וגו' • הזהירו שלא להיות צענת שבגל הסופר וסיעתו שנקשרו למרוד על חזקה
כמו שפורש בסנהדרין ויש רמז בספר הזה (לקמן כ"ג) לך בא אל הסוכן וגו' •
ויסרני • כמו וליסרני: (ב) לא תהיו קשר • אתם סיעתו של חזקה
ח' ע' • שהם מועטין מסייעת שבגל לא תאמרו אחרי רבים להטות • לכל אשר
יאמר העם הזה • שעם שבגל לפי שהוא קשר רשעים ואינו מן המניין וכן בקשר של
עשרת השבטים שיתקשרו עם מלכי מנרים: ואת מורא • העם הזה שהם חומרי'
לכם לירא מסגחריב ולהשלים עמו: לא תראו ולא תערינו • לא תאמרו חזק
כן תירגם ונתן לא תימרו תקיף: (יג) מעריצכם • מחזיקכם: (יד) והיה
למקדש • אותה ענה שיען שבגל ושיען פקח להשנית מלכות בית דוד יהיה לזימון
פורענות לבא עליהם: למקדש • כמו שהקדשו למוחר (יחזקאל י"ג): ולאבן נגף •
שהרגלים נגפים בו לשון מכשול כמו וצטרם יתנגפו רגליכם (ירמיה י"ג) פן תגף
באבן רגלך (תלים נ"ח): ולצור מכשול • הוא לשון אבן נגף שהצור הוא האבן:
לשני בתי ישראל • שבאו להיות לפח ולמוקש ליושבי ירושלים ומי הם שני הבתים
פקח בן רמליהו וסיעתו ושבגל וסיעתו: (טו) וכשלו בם רבים • באותן השבטים
יכשלו אלנו וסיעתם שניהם יפלו ביד שונאיהם פקח נהרג שהרגו השעו ועשרת
השבטים נפלו ביד סגחריב ושבגל יצא מירושלים כשעלה סגחריב מעליה לילך על
תרהקה מלך כוש שטף שבגל וסיעתו והלך לו: (טז) צור תעורה • כל זה מן
הנבואה שנאמרה למעלה כי כה אמר ה' אלי ועוד זאת אמר לי צור תעודה לשון
העידותי בכס לשון התראה קשור התראותי וחתום התורה על לב לימודי תלמידך
ויראי שמים הנקראים לימודי ה' ואם תאמר אין לשון קשירה כופל בלימוד התורה
כופל הוא בו שנאמר קשרם על לבך תמיד (משלי ו'): (יז) וחכיתי לה' • אמר

ישעיה

וואָהנט! ריסטעט אייך, איהר בעבעט נאָך! ריסטעט אייך, איהר בעבעט נאָך!
 (י) פֿאַססעט ראַטהשלוס, ער ווירד צערניכטעט; שפרעכט אורטהייל, עס בעט
 שטעהט ניכט, דען דער עוויגע איזט מיט אונס! (יא) פֿירוואָהר! וָאָ שפראַך דער
 עוויגע, מיט שטאַרקער מאַכט, צו מיר, אונטערריכטעטע מיד, ניכט דען וועג
 דיועס פֿאַלקס צו וואַנדעלן: (יב) רופֿעט ניכט, „פֿערשוועהרונג!“ וואָ דיועס
 פֿאַלק „פֿערשוועהרונג!“ רופֿט, פֿירכטעט ניכט, וואָס דיועס פֿירכטעט, בעבעט
 ניכט! (יג) דען עוויגען צבאות, איהן פֿערעהרעט! איהן עהרפֿירכטעט, ער
 שטערקעט אייך. (יד) ער איזט איירע בורג! — אָבער פֿאַללשטריק, שטיין דעס
 אַנשטאַטעס, פֿעלס דעס שטרויכעלנס ישראל'ס בוידען היזערן, אונד דען איינע
 וואָהנערן ירושלים'ס. (טו) איהרער פֿילע שטרויכעלן דאַראַן, פֿאַללען, ווערדען
 צערשמעטערט, פֿערשטריקט אונד געפֿאַנגען. — (טז) דוא אָבער פֿערהיללע
 דאַן צייגנים, פֿערויגלע אונטער מיינען לעהרלינגען דיא לעהרע! — (יז) וואָ האַרר'
 איך דען דעס עוויגען, דער יעקב'ס הויז ויין אַנטליץ פֿערברגט, אונד האַפֿפֿ' אויף
 איהן

ב א ו ר

(הכשדי) • ועל פיו תרגמתי • והנה כל המקרא הזה עם הבא אחריו נמשך על כוונת הכניא
 במלת פמנאל, הנזכרת בסוף הפסוק הקודם • התאורו וחחו, התקננו יחד, אתם הגוים
 הנאים מארץ רחיקה, והתחזקו בכל מאמני כח למלחמה, בכל זאת סופכם להיות יראים
 ומפחדים • (י) עצו עצה וגו' • עזתכם הרעה על ירושלים לא תקום ולא תהיה, והמשפט
 אשר תרצתם עליה לא יבא מכח לפועל, כי החל הגבור יהיה בעזרנו • (יא) בחוקת הירד •
 כאשר התחזקה עלי הנבואה, כמו (יחזקאל ל"א) היתה עלי יד ה' • (בן עזרא) • ויסרני •
 ואלפני • (הארמי) • וכן תרגמתי • מלכת בדרך העם הזה • יסר אותי שלא אלך בדרך העם
 הזה המואסים במלכות בית דוד, מפני מורא המלכים האלה • (רד"ק) • (יב) לא האמרון
 וכו' • לא תתקשרו עם כת המורדים על מלככם • ואח מוראו לא תיראו • אל תיראו מסמת
 רצון ופקח, שהם יראים אותם • ולא העריצו • פעל עומד, מלשון לא תערכין (דברים א'
 כ"ט) • והטעם: אל תרגזו ואל תחרדו מפני אויביכם הגרים עליכם • (יג) את ה' וגו' •
 תנו כבוד לה' אלהיכם ויראו מפניו, והוא יגביר אתכם ביצועתו על הקמים עליכם • מעריצכם •
 הוא יתן לכם עריצות וכח, ולא יוכלו אויביכם להרע לכם • (רד"ק) • (יד) והיה וכו' • השם
 יהיה לכם, המאמינים בו, למשגב ולמנוח נעת הנרה הזאת, אבל למכשול ולפוקה ולפס
 יקום למלכות ישראל ויהודה בכלל, וליושבי ירושלים המורדים, אשר התקשרו על מלכם • כן
 שיעור המקרא הזה לפי דעת מסדר הטעמים, אשר נקד מלת למקדש באתנח, שהוא אחד מן
 המפסיקים הגדולים • למקדש • הוא ארמון ומקום משגב שיגב אדם בו, כמו (עמוס ה')
 מקדש מלך הוא • (מדברי רד"ק) • וכן תרגמתי אשכנזית: לשני בחי ישראל • מלכות ישראל
 ויהודה • (ראב"ע) • (טו) וכשלו במ • באבן נגף ובגור מכשול שזכר • (מדברי רד"ק) •
 (טז) צור • ענין קשירה, כמו מי נרר מים (משלי ל') • ושעור המקרא הוא, שאמר השם לכבני,
 שיסמיר את יעודיו ותוכחותיו מהמון הכסילים והרשעים, ויחתום אותם בלב משכילים וישרי לב,
 אשר השכילו לדעת את ה' בנפשותם היקרות • בלמדי • הכדיקים והחכמים האמיתיים יקראו
 תלמידי האלהים, כמו שכתוב (להלן כ"ד) וכל בניך למודי ה' • (יז) וחביתיו וגו' • אף
 שעזב ה' עתה את ישראל, בכל זאת אמר הכניא, שיקוה לו, כי ימלא דברו אשר דברו, להושיע
 את ירושלים מכף אלך ארס ופקח בן רמליהו • (יח) הגנה אנכי וכו' • מעשים שעשיתי לאות,
 כמו בתיבת הנלוין וקריאת שמות הילדים, שאר יאנומהר שלל חש בו • מעם ה' צבאות • לא
 עשיתי דבר מענמי, אלא הכל באמר לי מעם השם

נבאות

תרגום אשכנזי

איהוּן . (יט) זעהט ! איך אונד דיא קינדער , דיא מיר דער עוויגע גאָב , זינד צייג
 בען אונד בעווייזע אין ישראל , פֿאַם עוויגען צבאות , דער אויף ציון'ס בערגעטהראַ-
 געט' (יט) שפרעכען זיא צו אייך : בעפֿראַגעט טאָרטענבעשווערער אונד צייכענע
 דייטלער , זיא ליספעלן אונד מורמעלן דאָך ; (זאָ אַנטוואַרטעט) : יעדעס פֿאַלק
 בעפֿראַגט זיינען גאָטט , ניכט אַבער טאָרטע פֿיר לעבענדע . (כ) בייא לעהר'
 אונד צייגנים ! זיא רעדען גור וואַרטע , דונקעל אונד אונערפֿאַרשליך . (כא) זיא
 וואַג

כ א ו ר

צבאות האוכן צהר ציון , והוא יושענה מיד מלך ארם . ואלה הדברים היה אומר הנביא לתלמידים
 היושבים לפניו . (מדברי רד"ק) . (יט) זכריאמרו וכו' . כי יאמרו אליכם העם הזה דרשו
 א האבות וא הידעונים כמו שאנו עושים , הלא תראו כי הם מצפצפים ומהגים , אם כן ראוי
 לדרוש מהם ולהאמין בהם , אתם תאמרו להם , הלא עם אל טהור ידעו , אפילו איתם שדרשים
 אל אלהים אחרים , כל עם ועם דורשים אל אלהיו , יש שיעשה אלוהי החמה , ויש שיעשה הלבנה ,
 ויש שאר הכוכבים , וכל אלה הם חיים ויש בהם כח , אף על פי שאין ראוי לדרוש מאתם , כי
 הכח נא להם מהאל יתברך , והוא אדון הכל ואליו ראוי לדרוש , אבל זה שאתם אומרים לנו
 שדרוש אל האבות ואל הידעונים , שהוא דבר שאין הדעת סובלו , כי הם מתים , ואיך נדרוש
 צעד החיים אל המתים , כי המתים אינם יודעים מאומה (הכ"ל) . המצפצפים והמהגים .
 שתי המלות האלה עיקר הוראתן על קול עופות , כמו שכתוב להלן (ל"ח י"ד) כסוס ענור כן
 אצפצף אהנה בזנה , ונאמר פה דרך השלמה על קולות משונות ולחשים זרים , אשר יתשו בהם
 משגיגי המתים והמכחשים את החושים המאמינים בדברי אלה והכל כאלה . הלא עם וכו' .
 מקרא קצר , וכה תשלמו : (השיבו להם) הלא עם אל אלהי ידעו (ולח) צעד החיים אל
 המתים . וכן תרגמתי . (ב) לתורה ולתעודת וכו' . בלשון שבועה , כאדם האומר בתורה
 יהיה כך וכך , וכן אם לא שבועה , כמו אם לא שיתי (תהלות קל"א) , והדומים להם .
 (מדברי רד"ק) : אשר אין לו שחר . פירוש אורה , כלומר אין להם שום טעם , ודבר חשך
 זאפל הוא . (מדברי הג"ל) , ויתכן לפרש גם כן מלת שחר מלשון שקרה ודרישה , כמו שזר
 טוב (משלי י"א) . ואני הרכבתי שתי הכוונות יחד בתרגומי האשכנזי . ושער המקרא לדעתי
 הוא , שאמר הנביא : אל תאמינו באנשי מרמה כאלה , כי נצבע אני בתורת ה' ועדותו ,
 שאנשים האלה לא ידברו לכם כי אם דברים קשי ההבנה בלשון חידות , שיאסוב השומע כיש
 בהם עיניים נסתרים וסודות נגזבים , ובאמת הכל הנל וריק . וידענו מספרי קורות העתים
 שכן עשו כהני האליל בימי קדם , אשר התעו את העמים הקדמונים בכזביהם הנקראים (ארא'
 קעל , געטטערשפריכע) , והגידו עתידות במליכות נגזבות , נשמעות לכמה פנים , למען
 לא

ר ש י

ישעיה אני המחכה לה' המסתיר פניו וועשרת השבטים וקוייתו לו לאמת דברי אה
 ולהושיע את בית דוד : (יח) הנה חנכי והילדים וגו' לאותות . לשני אותות
 פורענות פקה כמו שנקרא הילד מהר שלל חשבו ותשועת בית דוד כמו שנקרא
 הילד עמנו אל זהו הישוב בענין לפי פשוטו . ומדרש אגדה צבראשית רבה על חזו
 שאחזו בתי כנסיות וצתי מדרשות שלא ילמדו תינוקות של בית רבן תורה אמר אם
 אין גדיים אין תישים אם אין גאן אין רועה אגרום לו לסלק שכינתו . אמר לו
 הנביא כל מה שאתה קושר התעודה והותם התורה לסותמה שלא תמוא בישראל
 לא יועיל לך . יתכתי לה' המסתיר פניו וגו' . אין לך נצואה קשה כאותה שעה
 שאמר

מבית יעקב וקויתי לו : (י) הנה אנכי והילדים אשר נתן לי יהוה
 לאתות ולמופתים בישראל מעם יהוה צבאות השכן בתר ציון :
 (יט) וכי יאמרו אליכם דרשו אל האבות ואל הידענים המצפצפים
 והמהגים הלא עם אל אלהיו ידרש בעד החיים אל המתים :
 (כ) לתורה ולתעודה אם לא יאמרו כדבר הזה אשר אין לו שתר :

(כא) ועבר

ר ש י

שאמר משה (דברים ל"א) ואנכי הסתיר הסתיר פני ציוס ההוא ואף צו ציוס
 הצטיחם וענתה השירה הזאת לפני לעד כי לא תשכח מפי זרעו (שס) : (יח)
 הנה אנכי והילדי וגו' . הם תלמידים שחזיבין עליו כבנים והיו לאתות ולמופתים
 שתתקיים התורה בישראל על ידם : (יט) וכי יאמרו אליכם . אמר ר' סימון
 צארה חביו של הושע בן בחרי נפח שני מקראות הללו ולא היה בהם כדי ספר
 ונטפלו בישיעה ונבא אותם לגלות עשרת השבטים כשהגל' סנחריב לראובני ולגדי
 (והגלוהו עמסם) כמה שנאמר (ד"ה ח"ה) צארה צנו נשיא לראובני הוא
 אשר הגלה תגלת פלאסר . וכי יאמרו אליכם האומות דרשו אל האבות וגו'
 המצפצפים והמהגים . לשון גנאי הוא שאף הדבור אין בהם אלא כעופות הללו
 שמפטפטין בקולם לשון ליפנוף והגא נופל בעופות כסוס עגור כן אנפנף (לקמן
 ל"ח) אהגה כיונה וכן מצינו לשון נפנוף בקול כמון שנאמר (לקמן כ"ט) והיה
 כאזב מחרץ קולך ומעפר אמרתך תנפנף : הלא עם אל אלהיו ידרש . זו תהא
 תשובתכם הלא עם כמונו אשר לו אלהים כאלהינו אל אלהיו ידרש שמה תאמרו
 לנו להיות כמותכם לדרוש זרכי החיים מן המתים : (ב) לתורה ולתעודה .
 מחובר למעלה הימנו שמה כדרוש א המתים לתורה ולתעודה בעד החיים להורות
 לנו מה נעשה כל זה לפי המדרש . ולפי פשוטו יש לפתור וכי יאמרו אליכם וגו' .
 גמר נבואתו הוא שאמר ויסרני ללכת בדרך העם הזה והוכיחו הקב"ה לנביא
 ולסיעתו של חזקיהו כשיאמרו איכם שבנא וסיעתו שיראו אח חזקיהו מצער ע"ז
 דרשו אל האבות והידעונים ובררו בע"ז כאשר עשו אבות הראשונים והסיצו
 את המלוכה אל סנחריב . הלא (כל) עם (אל) אלהיו ידרוש . עובדים ע"ז
 ודורשים בעד החיים אל המתים אף אתם יש לכם לעשות כן . לתורה ולתעודה .
 זו תהא תשובתכם שתשמרו את התורה כמה שנאמר למעלה נור תעודה חותם
 תורה ולא תאמינו לדבריהם : אם לא יאמרו כדבר הזה אשר אין לו שחר .
 מאחר שתציבו תשובה זו תראו ותשמעו אם לא יהיו מודים כשרים שבהם לדבריהם
 ויאמרו כדבר הזה אמת אשר אין לו לאלוה אוב וידעוני שום שחר אינו ראוי
 לשחר פניו כן תרגם יונתן . ומדרש אגדה על ענינו אינו מזריח השחר שהרי עינים
 לו ואינו רואה ואיך יזריח על אחרים . ענין אחר אם לא יאמרו כדבר הזה .
 עתה תראו אם לא יאמרו אליכם כדבר הזה . דרשו אל האבות אע"פ שאין לו

שחר

ז ה א

ישעיה ח

(כא) וְעָבַר בָּהּ נִקְשָׁה וְרָעַב וְהָיָה כִּי יִרְעַב וְהִתְקַצַּף וְקָלַל בְּמַלְכוֹ
וַיְבַאֲלֶהוּ וּפְנֵה לְמַעְלָה : (כב) וְאֵל אֶרֶץ יִבְיֹשׁ וְהָיָה צָרָה וְחִשְׁכָה
מְעוֹף צֹפֵקָה וְאַפְלָה מְנַדָּח : (כג) כִּי לֹא מוֹעֵף לְאַשֶׁר מוֹצֵק לָהּ
כַּעֲת הָרֵאשֹׁן הַקָּל אֶרְצָה וְכִלּוֹן וְאַרְצָה נִפְתָּלִי וְהֶאֱחָרוֹן הַכְּבִיד
דֶּרֶךְ הַיָּם עָבַר הַיַּרְדֵּן גְּלִיל הַגְּזִיזִים : (א) הַעַם

ר ש י

שחר ולא ממש בדבר הזה לא יבוסו מלומר אליכם כך : (כא) ועבר זה נקשה
ורעב • מוסב למעלה מה אמור בתחלת הענין ויסרני מלכת דרך העם הזה •
ופירש מה הוא הדרך לא תאמרו קשר לקשר עשרת השבטים שיתקשרו עם מלכי
מזרים ופירש את עונשן והיה למקדש וכסלו צם וכל הענין : ועבר זה • העובר
באותה הדרך שעוזבים את הקב"ה וסומכין על מלכי מזרים נקשה מאורע קשה •
נקשה ורעב • נלאה בצרות קשות ורעב כי קושי ומזור ומזוק ורעב יבא עליהם
בימי מזור שלש שנים שזר (סנחריב על) שומרון • והיה כי ירעב וקלל • צעגלים
וצעלים שהיו עוזבים להם : ופנה למעלה • לבקש מוחת הקב"ה ולא ישמע כי
יתחכם גזר דין וכן תירגס יונתן : (כב) ואל חרץ יביט • חלוי יונתן עזר אשר
שלח מלכאים הושע בן חלה אל סוה מלך מזרים (מלכים ב' י') : והנה נרה •
כי לא יעזרהו וגם שצנח יבא סנחריב לרעה לו : מעוף נוקה • עיפות נוקה :
ואפלה מנודה • על ידי אפלה הוא מנודה שכן לשון נידוח נופל בחפלה כמו
(ירמיה כ"ג) לכן יהיה דרכם להם כחלקלקות חפלה ידחו ונפלו זה ולאפלה
הם מנודחים : (כג) כי לא מועף לאשר מוצק לה • כי מלך אשר נותן
למוצק ולהגר לה לארצם אינו עיף ואינו עגל מלצח עליהם עד שלש פעמים אחת
בימי פקה (מלכים ב' ט"ז) אשר לקח את עיון ואת חבל מעכה ואת הקדש
ואת הגליל כל חרץ נפתלי והגלות שהיא צשנה רביעית לחחו וצשנה שתיים עשרה
ויער חלבי ישראל את רוח פול מלך אשור ויגלה לרחובני ולגדי ולאחי שבט המנשה
מקרא זה צד"ה (ח' ה') וגלות זה צשנת שתיים עשרה לחחו תהלת מרדיו של
הושע בן חלה כענין שנאמר (מלכים ב' י"ז) וימנח מלך אשור בהושע קשר וגו'
לאחר שנשתעבד לו שמונה שנים ואין החשבון מפורש במקרא בגלוי חבל יש ללמד
מצרייתא דסדר עולם והשלישית צשנת שש לחזקיהו שנת תשע למרדו של הושע
אשר גלכיה שומרון היה עיר המלוכה וגלו כולם • והוא האמור כאן כי לא עיפות
לאויב אשר הוא מוצק לה לארץ ישראל האמורה צענין ואל חרץ יביט : כעת
הרחשון הקל ארצה זבולן • הגלות הזו האמנעית קלה תהיה כחותה של עת
הרחשון אשר הקל להגלות את חרץ זבולן ונפתלי שאף צשניה לא הגלה חלה שני
המטות ואחי המטה שצער הירדן חבל האחרון מסע השלישית הוא הכביד טיחט
את הכל כמכבד את הבית • ויש לפרשו אף לשון כובד לפי ענין המקרא שפתח
ראשונה צנשון הקל ארצה זבולן והאחרון הכביד וכשאמר ישעיה נבואה זן כבד
גלו

הרגום אישכנוי

לד

וואַנדערן אים לאַנד' אומהער, הונגערנד אונד בעטריבט, זיאַליידעו הונגער, ער
גריממען, פֿלוקען איהרעם קעניג, איהרעם גאָטט, עמפערען זיך. (כג) זיאַשויען
צור ערדע נידער, פֿינדען טריבואַל אונד פֿינסטערניס, ערמאַטטען אין אנגסט, גע
הען אירד' אים דונקעלן. (כג) פֿירוואַהר! אונערמידעט אַזוט דעם לאַנדעם
ענגסטטיגער; געדינג וואַר ער אין פֿאַריגער צייט, אים לאַנדע זובולן אונד נפחלי,
שטערקער צולעצט, אַם וועגע צום מעער, דיסווייטס דעם ירדן'ס, אים גליל (גאָ
לילעא) דער היידען.

(א) דאָז

ב א ו ר

לא יענה בהם כחשם, אס לא ינוא הדבר כאשר נבואו הם לשאליהם. ואין להאריך. (כא)
ועבר בהיגו'. פירוש בארץ, כלומר מי שיעבור בה נקשה ורעביהיה, כי לא ימצא בארץ מה
יאכל. ופירוש נקשה קשה יומו, כמו (איובל) אס לא בכיתילקשה יום. (מדברי רד"ק).
והיה כירעב וכי'. כאשר תבאנה צרות רבות ורעות על ישראל, ויתעלפו ברעב מספר כל,
אז יתמרמו בחמה ונקצף על גודל כאבם, ויקללו ויטרפו את אלהיהם ואת מלכם, ויתנשאו
למרוד באדוניהם, כדרך כל אומה בעת מזור ומטוק. וכל זה היה בימי הושע בן אלה, אשר
הגלה שלמנכר מלך אשור את ישראל מארצם, (מלכים ב' י"ז). ופנה למעלה. ויתפני לעילא
למנעי פורקן בתר דתחתם גורתא, ולא יכול. (הכשדי). ואליו כלו המפרשים, אבל אין
דעתי נוחה בזה, כי לפי דבניהם העיקר חסר מן הספר. ולכן תרגמת לפי המשך הענין מלשון
התנשאות והתרוממות למרוד, כאשר יכנה גם האשכנזי מרידת עם במלכו במלת (עופערונג)
שהיא ענין התגלות והתעלות על המדרגה המאותה, וכגורת ממלת (עמפאר). (כב) סעוף
צוקה. ושהיו עקא. (הכשדי). הנה תרגם מלת מעוף מענין עיפות ויגיעה, וכן תרגמתי
אשכנזית. ואפלה מנודח. יהיו תועים והולכים מדתי אל דתי בחושך אפלה. והנה חסר בית
השמוע ממלת ואפלה, ורבים ככה. (כג) כי לא מועף לאשר מוצק לה. כי מלך אשור,
אשר ניתן למוצק ולהכר לה לארצם, איט עיף ואינו עכל מלבוש עליה. (מדברי רש"י). וכן
דעת הארמי, ועל פי זה תרגמתי. בעת הראשון וכו'. בימי פקח מלך ישראל בא תגלת
פלסר מלך אשור ויקח את עיון ואת אבל בית מעכה ואת ינוקו ואת קדשו ואת חכור ואת הגלעד
ואת הגלילה כל ארץ נפתלי ויגלם אשורה (מלכים ב' ט"ז כ"ט). והאחרון הכביר. בימי
הושע בן אלה. עליו עלה שלמנכר מלך אשור ויהי לו הושע עבד וישב לו מנחה, (סס י"ז ג').
דרך הים. היא ארץ זבולן היושבת במערב ים הגליל, שהיא ימה של טבריא. עבר הירדן.
ארץ נפתלי שהיא בצפונות מערבית לארץ ראובן וגד וחכי שבת המנשה על הירדן, והירדן ממסיק
בינה ובין ארץ השנטיס הנזכרים, שהיא מעבר לירדן מזרחה. גליל הגוים. האלקינוארץ
ישראל המתפשט לצד מערבי של ירדן ושל ים גניסר, שהוא ים הגליל הנזכר, נקרא בשם ארץ
הגליל (מלכים א' ט"ו י"א, יחזקאל מ"ז ט'). והארץ הזאת נחלקת לשני חלקים, גליל העליון
וגליל התחתון, וחלק הראשון הנמשך לגבול הכרם והגדונים נקרא גליל הגוים, כי יושבי
הארץ ההיא מערבים מכמה אומות היו. ודע זאת.

(א) העם

ר ש י

גלו הראשונים: דרך הים. אותן היושבין עלימה של טבריא היא ארץ נפתלי
שנאמרו ים ודרום ירושה (דברים ל"ג): עבר הירדן. היא גלות שנייה של ראובן
וגד: גליל הגוים. היא כל ארץ ישראל שהיתה גוללת אליה כל הגוים שהכל
מתאווין לה זבאין לה לסחורה כענין שנאמר (ירמיה ג') נחלת נבי נבואות גוים
ויונתן תירגם לשון אחר:

(א) העם

ז ה ב

תרגום אשכנזי

ט (א) דאן פאלק, דאן אין דונקעל וואנדעלטע, ערבליקקעט גראסעס ליכט ;
 דיא אים לאנד'דער טאדעסשאטטען וואן הנען — גלאנץ אומשטראהלעט
זיא! (נ) (עוויגער!) דוא מאכעסט דאן פאלק גראס, פערלייהסט איהם האהע
 פריידע! זיא פרייען זיך דיינער, וויא פריידיגע שניטטער, וויא פֿרעהליכע קריגער,
 זואן בייטע זיא טהיילען. (ג) יא, דוא צערברייכסט זיין לעסטיגעס יאך, דען שטאק
 אויף זיינער שולטער אונד זיינעס טרייבערס רוטהע — וויא אן מדין'ס טאגע. (ד)
 פֿירוואהר

ב א ו ר

ח (א) העם וגו'. המפרשים פירשו תחלת זאת הכנזאה על מפלת סנחריב בימי חזקיהו,
 אבל מהמשך הענין שזכר (פסוק ח') אפרים ויושב שמרון, וישגב ה' כרי רבין
 (פסוק י"ד), נראה שכוון המליץ הקדוש גם פה על מפלת מלך ארם ומלך ישראל ביד מלך
 אשור, ועל התקוה הטובה שהיתה לאשפי יהודה בימי אחז הרשע על מלכות חזקיהו בנו, שהיה
 ירא ה' מעוריו. ובסוף דבריו הוכיח הכנזא את ישראל, על אשר נלחמו מלכיהם זה בזה, מיום
 שנחלק מלכות בית דוד, והרגו הרג רב באחיהם, עד אשר באו מלכי הארצות הקרובות,
 והחריבו את ארץ ישראל בכללה, כאשר נודע כל זה מספרי הקדש. (ב) הרביות הגוים. הכנזא
 מסב הדבור אל האלילים, ואומר: אמה ה' הנצחת את ישראל על אויביהם נמפלת ארם וכן
 רמליהו. לזה הגדלח השמחה. כן הוא נקרי, והטעם השמחתם שמחה גדולה, כי הושעתם
 מכף הקמים עליהם. שמחו לפניך בשמחה בקציר. שמחו ביצועתך כאשר ישמחו הקוצרים
 באספס תבואת השדה אל הבית, יהיה שמחה עבומה מאוד. כאשר יגילו בחלקם שלל.
 כמו שישיש גבורי מלחמה המנצחים את אויביהם, וחולקים שלל ובוזה ביניהם. (ג) על סבלו.
 העול הכבד שהיו ישראל סובלים. מטה שכמו. מטה חובלים שהיה מכה על שכמם. שבט
 הנגש בו. שנט שהיה ביד נוגשים לרדותם בו. החתח שנת. כיום מדין. כמו שהתות
 מדין במלחמת גדעון, וכן אמר נמוזר (תהלות פ"ג י"ד) עשה להם כמדין, כי אותה היום
 היה

מכלל יופי

ח (א) בחרט אנוש, תרגם יונתן כחצ מפרש, שכל אנוש יוכל לקרותו, והנכון כי לפיכך
 אמר בחרט אנוש להורות שיעשה המעשה ממש בעבור הכנזאה מעליו וזה אנוש, כי אותו
 שהוא נכתב במראה הכנזאה אינו בחרט אנוש, כי אינו מעשה ממש, ולא יחשוב שהיה כתיבה
 זו שמונהו לכתוב במראה הכנזאה לבד כמו ערום ויחף שזה לישיעיהו ואשת זנוכים להושע ותגלחת
 ראש יזקן ליחזקאל והדימים להם, כי כל המעשים האלה לא היו אלא במראה הכנזאה לבד:
 (ג) אל הנביאה, לפי שהיתה אשת הכנזא קראה כן: (ד) ישא את חיל דמשק, חסר
 הפועל ישא הנשא את חיל דמשק, כמו ויגד ליעקב רובה לומר המגיד, וכן ויאמר ליוסף רובה
 לומר האומר ורבים כמורה: (ו) השלח, אפשר שהוא ענין התפשטות, כמו שלחך פרדס
 רמינים, ויקרא זה הנחר כן לפי שהוא מתפשט אל הגנות להשקותם, והוא קרוב לענין
 הגטת: לאט, ענינו נכחת והלמד נוספת, ורבי יהודה כתב כיהא שרשית: ומשוש, שם
 סוּךְ מלת את, וכן מקום לא ידע אל: (ז) ולכן, הו"ו אינו לתוספות ענין, כי הוא טעם
 למה שאמר יען, אבל היא נוספת כו"ו וישא אברהם את עיניו: (ח) מטוח כנפיו, מענין
 וישארו נמוט בשנים, ושראו מוט בהכלע הנח בדגש, והומר החול"ם בשור"ק, וענינו בדי עץ
 אהלו, והריק"ם מתבשרש נטה, והדגש להבלעת הנו"ן, והוא בשקל מפנה צפונה שהוא
 שם, והרבים מפנות בשקל מוכעות, כיהאיר"ק והקמ"ץ חטף שוים, ופירושו כעייט מחנהו יהי
 מלא ורחב ארכו: (י) עזו, השור"ק במקום חול"ם ויבא בחול"ם בנתי הפ"א, כמו ג'שן
 הנה בחסרי הפ"א, ויבא כלל בא בחסרון י"ד ובשור"ק והשור"ק תחת חול"ם כמו ישפוט
 הם, ומאפטו נתשלומו יענין בבלם עמרו עמורו אשר הוא בחול"ם מפני העמדת
 הערסא